

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Cezaevlerinde Açlık Grevleri

Ağustos 2015

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Cezaevlerinde Açlık Grevleri

Uzun bir açlık grevi ardından bir mahkûmun ölümü

Horoz/Türkiye

31 Mart 2009

Başvuranın oğlu, iki veya üç kişiye yaşam alanı sağlamak için planlanmış olan yurtlar yerine “F tipi”nin getirilmesine karşı çıkmak için cezaevindeyken sürdürdüğü açlık grevi sonrasında 2001 yılında vefat etmiştir. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde özellikle adli mercilerin, Adli Tıp Kurumu'nun görüşüne karşı çıkarak, oğlunun serbest bırakılmasını reddederek oğlunun ölümüne izin verdiklerinden dolayı şikayetçi olmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvuranın oğlunun serbest bırakılmasının reddedilmesi ile ölümü arasında nedensel bir ilişki kurulmasının imkansız olduğundan, oğlunun vefatıyla ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinin (yaşam hakkı) ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, bu vakada ölümün açıkça açlık grevi neticesinde olduğunu gözlemlemiştir. Başvuran, ne oğlunun tutukluluk koşulları hakkında ne de uygun tedavinin yokluğundan şikayetçi olmuştur. Adli Tıp Kurumu raporunun ardından şahsın serbest bırakılması istenebileceği halde, Mahkeme'ye

adli mercilerin raporda belirtilen bilgilere yönelik değerlendirmelerini eleştirebilmesine imkan verecek bir delil yoktur. Ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından yürütölen soruşturma sonucunda belirtildiği üzere açıklanması gereken bir durum olmaması hususuna itiraz edebileceği herhangi bir unsur da bulamamıştır. Mahkeme, bu nedenle yetkililerin özellikle uygun tıbbi tedavinin yönetimi süresince, başvuranın oğlunun fiziksel bütönlüğünü korumaya dair kendi yükümlölüklerinden fazlasıyla haberdar olduklarını ve yetkililerin başvuranın oğlunun sağlık durumu hayati tehlike taşısa bile kendisinin herhangi bir müdahaleye izin vermeyeceğine dair net olan tavrını kabul etmiş olmalarından dolayı eleştirilemeyeceklerini belirtmiştir.

Açlık grevi yapan mahkumların zorla beslenmesi

Nevmerzhitsky/Ukrayna

5 Nisan 2005

Başvuran tutukluluğu süresince açlık grevinde olmasının neticesinde birçok kez zorla beslenmeye maruz kalmıştır. Başvuran özellikle kendisine zorla beslenme uygulanırken çoğu zaman bir sandalyeye ya da ısıtma tesisine kelepçelenmiş olması ve özel besinsel bir karışım bulunan kovaya bağlı lastik bir boruyla yutmaya zorlanmasının, azımsanmayacak kadar çok zihinsel ve fiziksel acı çekmesine sebep olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, ayrıca göz altında tutulurken geçirdiği farklı hastalıklarına dair yeterli tıbbi tedaviden mahrum edildiğini ve tutulma koşullarının (özellikle, açlık grevi süresince 10 günlüğüne kendisinin tecrit edilen bir hücreye yerleştirilmesi) Sözleşme'nin 3. maddesine (işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele) aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme ilk olarak "tıbbın belli ilkeleri bakımından tedavisel gerekliliği olan" bir önlem alınmasının prensip olarak insanlık dışı ve onur kırıcı olarak kabul edilmeyeceğini belirtmiştir. Aynısı, bilinçli olarak yemeyi reddeden bir tutuklunun hayatını kurtarma amacı doğrultusunda gerçekleştirilen zorla besleme için de söylenebilir. Mahkeme, bütün bunlara rağmen tıbbi gerekliliğinin mevcut bulunduğunun ispat edilmiş olduğuna kanaat getirmelidir... Ayrıca, zorla beslemeye uygun olan karar için usuli garantileri belirlemek gerekir. Ayrıca, açlık grevi süresince başvuranın zorla beslemeye yönelik maruz kaldığı

tutum, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında Mahkeme'nin yerleşik içtihatlarınca öngörülen asgari bir ağırlık düzeyi eşliğini aşmamış [işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleyi yasaklayan İnsan Hakları]. ...” (kararın §§ 94-95) olduğunu gözlemlemiştir.

Somut davada, Mahkeme başvuranın zorla beslenmesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin (işkence yasağı) ihlal edildiği kararını vermiştir. Ukrayna Hükümeti, başvuranın zorla beslenmesini tıbbi bir gereklilik olarak göstermemiştir. Bu yüzden zorla beslemenin yalnızca keyfi olduğu düşünülebilir. Başvuranın bilinçli olarak yemek yemeyi reddetmesi karşısında usuli güvenceler itibar görmemiştir. Ayrıca, yetkililer başvuranı zorla beslemeye maruz bıraktıklarında, başvuranın yüksek yararı dahilinde hareket etmemişlerdir. Yetkililer ilgili kararlar belirtilen zorla beslemenin tutumuyla uyum sağlarken- uygulanan sınırlamalar -kelepçeler, ağız genişletici, yemek borusuna yerleştirmek için özel bir boru- kuvvet kullanılarak ve başvuruların direnmesine rağmen yetki verilen bu tür ciddi bir durumla oluşan muamele işkence teşkil etmiştir. Mahkeme, ayrıca Sözleşme'nin 3. maddesinin (aşağılayıcı muamele yasağı) başvuranın tutukluluk koşulları ve yeterli tıbbi korunma olmaması hususlarıyla ilgili olarak ihlal edildiğine karar vermiştir.

Pandjikidze ve Diğerleri/Gürcistan

20 Haziran 2006 (kabul edilebilirliğe dair karar)

Sözleşme'nin 3. maddesine dayanarak (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı), ilk olarak başvuran, özellikle tutukluluğu süresince, 2001 yılının Şubat ile Mayıs ayı arasında, 115 günlük açlık grevine yetkili makamlar tarafından tepki gösterilmemesiyle ilgili olarak şikâyetçi olmuştur.

Başvuranın açlık grevine ilişkin olarak kendisine karşı yapılan ceza yargılamaları önünde anlaşmazlığı göstermek için, Mahkeme başvuranın hiçbir şekilde zorla beslenmediğini ve kendisi Mahkemeye yetkililerin bu uygulamayı gerçekleştirmesi gerektiğine dair şikâyetçi olmadığını gözlemlemiştir. Başvuranın sağlık durumu ağırlaşmış olsa bile, dava dosyasından yetkililerin davranışları neticesinde başvuranın yaşamının maruz kaldığı apaçık olan bir tehlike ortaya çıkmamıştır ve bu nedenle, zorla besleme herhangi bir “tıbbi zorunluluk” tarafından gerekçelendirilmemiştir. Başvuran

sağlık durumuna uygun tıbbi tedaviden de mahrum bırakılmıştır ve tıbbi olarak cezaevinde kalması sağlığı açısından uygun değildir. Mahkeme, bu nedenle Sözleşme'nin 35. maddesi (kabul edilebilirlik kriteri) kapsamında şikayetin kabul edilemez olduğunu (açıkça dayanaktan yoksun) beyan etmiştir.

Özgül/Türkiye

6 Mart 2007 (kabul edilebilirliğe dair karar)

Başvuran hapishanedeyken 2001 yılının Haziran ayında açlık grevine başlamıştır. Birkaç ay sonra, başvuran mahkumlara ayrılmış olan bir hastane koğuşuna gönderilmiş; ancak tedaviyi reddetmiştir. Adli Tıp Kurumu başvuranı muayene etmiştir ve kendisine Wernicke-Korsakoff sendromu¹ teşhisi konulmuş olup mahkûmiyetinin altı aylığına ertelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra, başvuranın serbest bırakılmaya dair talebi reddedilmiştir, 2002 yılının Şubat ayında da kendisi ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Bir ay sonra, sağlığı kötüleşmeye başladığında, doktorlar kendisine tedavi uygulamaya karar vermişlerdir. Başvuran 15 Mart 2002 tarihinde, özellikle kendi isteği dışında kendisine yetkililerin tıbbi müdahalede bulunmasından dolayı şikayetçi olmuştur.

Başvuran tarafından yapılan şikayetin konusu olan tıbbi müdahaleye ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı), özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin fiziksel sağlıklarını korumaya yönelik Devlet'e,örneğin, kişilere zorunlu tıbbi yardım sağlamak gibi yükümlülükler getirmiş olduğunu gözlemlemiştir. Bununla birlikte şartları hiçbir istisna tanınmasına olanak vermeyen ilgili kişiler 3. maddenin koruması kapsamında kalmıştır. Somut davada, Mahkeme başvuranın 2001 yılının Aralık ayının sonuna kadar hastanede kalıcı tıbbi denetim kapsamında kaldığını belirtmektedir. Doktorlar 15 Mart 2002 tarihine kadar tedavi uygulamamışlardır ancak o tarihte başvuranın sağlık durumunun kötüleştiğini ve

1

B1 vitamininin (tiyamin) eksikliği sonucunda belirli serebral fonksiyonlarının kaybına bağlı bulunan ensefalopati

tıbbi müdahale ile zorla beslemenin gerekli olabileceğine karar vermişlerdir. Böylece, başvuranın tıbbi ihtiyaçlarını her daim karşılayan doktorlar başvuranın isteklerine saygı duymuşlardır ve yalnızca tıbbi bir gereklilik olduğunda müdahale etmişlerdir. Doktorlar geri dönülmez bir hasarı nleme amacıyla, başvuranın yararı doğrultusunda hareket etmişlerdir. Ayrıca, tıbbi müdahale başvurayı küçük düşürme ya da cezalandırma amacıyla belirlenmemiştir. Dava dosyasından da anlaşılacağı üzere, sınırlama teşkil eden herhangi bir durum yoktur. Mahkeme, bu nedenle Sözleşme'nin 35. maddesi kapsamında Şikayetin kabul edilemez olduğu (açıkça dayanaktan yoksun) sonucuna varmıştır.

Ciorap/Moldova Cumhuriyeti

19 Haziran 2007

Başvuran bu davada özellikle tutukluluk koşulları hakkında, açlık grevine girmeye karar vermiş olduktan sonra zorla beslenmesinden ve ulusal mahkemeler yargılama masraflarını karşılamadıkları için zorla besleme hakkındaki Şikayetini incelemeyi reddetmelerinden Şikayetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın zorla beslenmesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 3.maddesinin (işkence yasağı) ihlal edildiğine karar vermiştir. Özellikle, başvuranın yaşamının ya da sağlığının ciddi bir tehlikede olduğunu gösteren tıbbi bir delil yoktur ve aslında başvurayı zorla beslemenin amacının, srdrdğu eylemden kendisini caydırma olduğunu gösteren yeterli sebepler vardır. Ayrıca, iç hukuk tarafından tanımlanmış olan, açlık grevini başlatma nedenlerini açığa çıkarma, zorla beslemeyi sonlandırma ve kayıtlı yemeğin miktarı ve oluşumunu not etme gibi, temel usuli tedbirler dikkate alınmamıştır. Mahkeme son olarak, başvuranın herhangi bir Şekilde karşı çıkmasına bakılmaksızın, itiraz kabul edilmeden zorunlu olarak kelepelenmesi ve ağzını açıp dilini çıkarmaya zorlamak için metal aletler tarafından canının yanmasına sebep olunması dahil olmak üzere zorla besleme tutumuna değinmiştir. Başvuran talebini bildirmesine rağmen, damardan damlatma gibi daha az zorlayıcı seçenekler bile düşünülmemiştir. Bu nedenle, Mahkeme, başvuranın büyük bir fiziksel acıya ve aşağılanma duygusuna gereksiz yere maruz bırakılarak defalarca zorla beslenmesi tutumu doğrultusunda tutumun yalnızca işkence olarak düşünülebileceğini tespit etmiştir.

Ayrıca somut davada Mahkeme başvuranın mahkeme masraflarını ödemiş olmasından dolayı Yüksek Mahkeme'nin zorla beslenme hususunda başvuranın şikayetini incelemeyi kabul etmemesi neticesinde başvuranın mahkemeye erişimi reddedildiğinden Sözleşme'nin 6. maddesinin (adil yargılanma hakkı) ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın iddialarının ağır mahiyette olduğunu göz önünde tutarak, başvuranın ödeme durumuna bakılmaksızın, ücret ödemediği muaf tutulması gerektiği görüşündedir.

Rappaz/İsviçre

26 Mart 2013 (kabul edilebilirliğe dair karar)

Çeşitli suçlardan mahkum edilen başvuran, serbest bırakılmasını sağlamak için açlık grevine başlamıştır. Başvuran açlık grevine devam etmesi kararına rağmen serbest bırakılmasının reddedilmesiyle, yerel makamların kendi hayatını tehlikeye atmış olduklarını iddia etmiştir. Ayrıca, serbest bırakılmasının reddedilerek kendisine insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yapıldığından şikayetçi olmuştur.

Mahkeme, İsviçre makamlarının başvuranın yaşamını korumaya ve sağlık durumuna uygun tutukluluk koşullarını sağlamaya yönelik yükümlülüklerinde başarısız olduklarını tespit etmiş olduğundan başvurunun kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun) olduğunu beyan etmiştir. Özellikle, Mahkeme, başvuranı zorla beslemeye ilişkin kararın uygulanmadığını gözlemlemiştir. Ayrıca, Mahkeme söz konusu kararın bir tıbbi gerekliliği yansıttığını ve uygun usuli güvencelerin sağlanmış olduğu kanaatine varmıştır. Kararın uygulanıp uygulanmadığından emin olunması için herhangi bir sebep olmasa bile, gerçekleştirilen tutum Sözleşme'nin 3. maddesine (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal teşkil etmiştir.

Açlık grevine son vermek için Mahkeme tarafından geçici tedbirlerin² belirtilmesi

Ilaşcu ve Diğerleri/Moldova Cumhuriyeti ve Rusya

8 Temmuz 2004 (Büyük Daire)

Başvuranlar 1993 yılında Transdinyester Bölge Mahkemesince, birinci başvuran hakkında ömür boyu hapse ve diğer başvuranlar hakkında süreleri 12 ila 15 yıl olmak üzere, Transdinyester Bölgesi Mahkemesince hapis cezasına mahkum edilmişlerdir. Başvuranlar, özellikle mahkumiyetlerine yol açan yargılamalardan şikayetçi olmuşlardır ve bu nedenle tutukluluklarının hukuka uygun olmadığını iddia etmişlerdir. Başvuranlar, ayrıca kendi tutukluluk koşulları hakkında da şikayetçi olmuşlardır. Üçüncü başvuran 28 Aralık 2003 tarihinde, özellikle cezaevi yönetiminin eşinden gelen içinde yemek ve kürk şapka olan bir paketi almasına yönelik kendisine izin verilmemesi üzerine protesto etmek için açlık grevine başlamıştır.

12 Ocak 2004 tarihli kararda, Mahkeme'nin Büyük Daire Başkanı, Moldova ve Rusya Hükümetlerinden, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi (geçici tedbirler) uyarınca, tüm gerekli tedbirleri alarak 28 Aralık 2003 tarihinden beri açlık grevinde olan üçüncü başvurana Sözleşme kapsamında tutukluluk şartlarının haklarıyla örtüşüp örtüşmediğinden emin olmalarını istemiştir. Ayrıca, İçtüzüğe göre, bu nedenle gösterilmiş geçici tedbirlerin uygulanması üzerine bilgi temin etmek için taraflar da davet edilmiştir. Ayrıca, Büyük Daire Başkanı 15 Ocak 2004 tarihli kararda, 93. madde uyarınca üçüncü başvurana açlık grevini sonlandırmasını istemiştir. Üçüncü başvuranın avukatı 24 Ocak 2004 tarihinde, müvekkilinin 15 Ocak 2004 tarihinde açlık grevini sonlandırdığıyla ilgili olarak Mahkeme'yi bilgilendirmiştir.

Rodić ve Dięerleri/ Bosna ve Hersek

27 Mayıs 2008

da re'sen, tarafların yararı veya önündeki yargılamanın uygun şekilde yürütülmesi için alınması gerektiğini düşündüğü geçici tedbirleri taraflara bildirebilir. tedbirler işlemin bir kısmı olarak kabul edilmiştir. Mahkeme, geçici tedbir kararını, tüm ilgili bilgileri gözden geçirdikten sonra, tedbirin uygulanmadığı takdirde başvuranın ciddi ve geri dönüşü olmayan bir zarar riskiyle karşılaşacağını düşündüğü durumlarda, yalnızca çıkarır. "Geçici tedbirler" üzerine tematik bilgi notuna ayrıca bakınız.

Bu dava, sivil Bosna halkına karşı savaş suçlarından mahkum edilmiş toplam dört kişi olan başvuranların tutukluluğuyla ilgilidir. Başvuranlar sırasıyla 2004 yılının Ağustos ayında, 2005 yılının Şubat ayında, 2005 yılının Mayıs ayında ve 2004 yılının Ekim ayında Zenica cezaevine yerleştirilmişlerdir. Başvuranlar, özellikle hapishaneye gelişlerinden hapishane hastanesi koğuşuna transfer edilene kadar diğer tutuklular tarafından zulme uğramış olmalarından şikayet etmişlerdir. Başvuranlar 8 Haziran 2005 tarihinde, durumlarına dair kamunun dikkatini çekmek için açlık grevine başlamışlardır. Kendileri hemen hapishanenin hastane servisine birbirlerinden ayrı olarak yerleştirilmişlerdir. Bosna Hersek Adalet Bakanlığı, 15 Haziran 2005 tarihinde, güvenlik nedeniyle başvuranların başka bir cezaevine gönderilmesine hükmetmiştir. Başvuranlar, Bosna - Hersek Anayasa Mahkemesinin bu kararı yürütemediğinden dolayı şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar, sonuç olarak 2005 yılının Ekim ve 2006 yılının Kasım ayları arasında Mostar cezaevine nakil edilmişlerdir.

25 Haziran 2005 (ilk başvuran için) ve 29 Haziran 2005 (diğer üç başvuran için) tarihli kararlarda, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca, tahsis edilmiş olan başvuruda başvuranları davet etmiş olan Mahkeme Daire Başkanı, başvuranların açlık grevlerini sonlandırmıştır. Başvuranlar, 1 Temmuz 2005 tarihinde açlık grevini sonlandırmışlardır.

Toplu Açlık Grevleri ve Yetkililer tarafından güç kullanımı

Karabet ve Diğerleri/Ukrayna

17 Ocak 2013

Hapis cezalarını infaz eden başvuranların hepsi 2007 yılının Ocak ayında diğer mahkumlarla birlikte tutukluluk koşullarını protesto etmek için açlık grevine katılmışlardır. Bir hafta sonra, hapishane yetkilileri özel kuvvetleri ve memurları kullanarak bir güvenlik harekatı yürütmüşlerdir. Araştırmanın hemen sonrasında, yetkililerin açlık grevini organize eden kişiler olduğunu düşünmüş oldukları bir grup mahkumu başvuranlarda dahil olmak üzere başka bir tutukevine geçirmişlerdir. Başvuranlar güvenlik harekatı süresince ve sonrasında kötü muameleye maruz kaldıklarından ve bu iddialara yönelik soruşturmanın etkin olmadığından şikayetçi

olmuşlardır. Ayrıca, başvuranlar kendilerinin aceleyle farklı tutukevlerine geçirilmelerinin ardından kişisel eşyalarının hepsinin kendilerine geri verilmediğini belirtmişlerdir.

Başvuranların kötü muameleyle maruz kalmaları bakımından, Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin (işkence yasağı) ilgili hükmünün ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkumların eylemlerinin yalnızca cezaevindeki yemekleri yemeyi barışçıl bir şekilde reddetmelerinden ibaret olduğu ve tek bir şiddet olayının bile ihbar edilmediği herkes tarafından kabul edilmiş bir gerçektir. Ayrıca, mahkumlar, hapisane memurlarıyla işbirliği yapma niyetlerini göstermişlerdir. Mahkeme için her bir mahkumun maruz kaldığı tüm bedensel yaralanmaların ciddiyetini ve şok derecesini, acısını ve küçük düşmesini kanıtlamasının imkansız olmasına rağmen, yetkililerin protesto hareketini bastırması, barışçıl açlık grevlerine dair mahkumları cezalandırma ve yükselen şikayetlerinin herhangi bir gayesini başlamadan sonlandırma amacıyla alınan beklenmedik ve acımasız eylemlerin ağır şekilde orantısız ve yersiz olduğuna şüphe yoktur. Görünüşe göre uzun dönemde her ne kadar sağlıklarına zarar gelmeyeceği neticesi doğsa bile, şiddetli acıya ve eziyete sebep olmuş olması yalnızca işkence olarak tanımlanabilir. Ayrıca, başvuranların kötü muamele iddiaları kapsamında soruşturmanın esaslı ya da bağımsız olarak yapılmamasının çabukluk şartına uyum sağlamadığı ve kamu denetimi olmadığından, Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin usuli açıdan ihlal edildiği kararını vermiştir. Son olarak, Mahkeme Sözleşme'nin 1. maddesinin (mülkiyetin korunması) Ek 1 no.lu protokolünün cezaevi yönetiminin başvuranların kişisel eşyalarını geri vermediğinden dolayı ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Leyla Alp ve Diğerleri/Türkiye

10 Aralık 2013

Mahkumlar için sınırlı yaşam alanı sağlayan "F tipi" cezaevlerine yönelik plana karşı protesto başladığı zaman, tümü kadın olan başvuranlar 2000 yılının Ekim ayında Çanakkale Cezaevinde tutulmaktaydılar. Güvenlik Güçleri 19 Aralık 2000 tarihinde yaklaşık 20 kadar cezaevine müdahale etmişlerdir. Operasyon süresince "Yaşama Dön" olarak bilinen şiddet içeren çatışmalar oluşmuştur. Bir jandarma ve dört mahkum Çanakkale Cezaevinde vefat etmiştir. Başvuranlar operasyon süresince epeyce zarar

görmüş olduklarından şikayetçilerdir ve güç kullanımının aşırı ve orantısız olduğunu iddia etmişlerdir. Ayrıca, başvuranlar yerel makamlarca yürütülen sorgulamanın ve yargılamanın etkin olmadığını ibraz etmişlerdir.

Mahkeme, isyanın bastırılması ve/veya herhangi bir kişiyi şiddet olaylarından savunma gibi izlenen hedef doğrultusunda güç kullanımının orantısız olmadığını tespit ederek, operasyon süresince zarar görmüş başvuranlarla ilgili olarak Sözleşme'nin usulen ihlal edilmediğine karar vermiştir. Ayrıca, Mahkeme yerel makamlar tarafından yürütülen soruşturma ve yargılamanın tartışılan pozitif yükümlülükler hususunda etkin soruşturma için zımni olarak bir çabukluk ve makul bir hızlilik şartlarını karşılamadığını tespit ederek, başvuranlardan biriyle ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin (yaşam hakkı) ve diğer beş başvuranla ilgili olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin(insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı)usulen ihlal edildiği kararını vermiştir.

Wernicke-Korsakoff Sendromu³ olan mahkumların tekrar cezaevine konulması

Aşağıdaki davalarda, tüm başvuranlar terör örgütlerinin üyesi olduklarından dolayı kendilerine hapis cezaları verilenlerdir. Başvuranlar, iki ila üç kişiye yaşam alanı sağlamak için planlanmış olan yurtlar yerine "F tipi"nin kullanılmasına karşı çıkmak için açlık grevine başlamışlardır. Başvuranların hapis cezaları hapishanedeyken uzattıkları açlık grevi neticesinde sıkıntı çektikleri Wernicke-Korsakoff Sendromu sebebiyle, tıbbi gerekçelerden ertelenmiştir. Başvuranlar esas olarak tekrardan hapis cezası almalarının Sözleşme'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele) ihlaline yol açacağını iddia etmişlerdir.

Bu başvurular 53 adet benzer davaların bir kısmıdır. 24 Haziran 2004 tarihinden itibaren, Mahkeme, Mahkeme İktüzüğü'nün (geçici tedbirler⁴) 39. maddesi kapsamında

3 B1 vitamininin (tiyamin) eksikliği sonucunda belirli serebral fonksiyonlarının kaybına bağlı bulunan ensefalopati

4 Bk.yukarıda 2. dipnot

yargılamaların düzgün yürütülmesini sağlamak için taraflara çeşitli geçici tedbirler sunmuştur. 2004 yılının Eylül ayının 6'sından 11'ine kadar Mahkeme tarafından yetkilendirilen hakimler hapisane hizmetlerini görmek için bilgi toplama heyeti olarak dolaşmışlardır. Hakimler, hapis cezası çeken başvuranlara yönelik tıbbi uygunluğu değerlendirmek için görevlendirilen bilirkişilerin heyetiyle beraber olmuşlardır.

Tekin Yıldız/Türkiye

10 Kasım 2005

Başvurana 2001 yılının Temmuz ayında Wernicke-Korsakoff Sendromu teşhisi konmuştur. Başvuran tıbbi olarak sağlık açısından uygun olmadığından ve başvuranın devamlılık gösteren belirtilerini tespit etmiş olan sağlık raporuna dayanılarak tedbirin uzatılmasından dolayı hapis cezası 6 ay ertelenmiştir. Terör örgütüyle etkinliklerini sürdürdüğü şüphesinden sonra 2003 yılının Ekim ayında yakalanmasına dair emir çıkarılmıştır. Başvuran 21 Kasım 2003 tarihinde yakalanmıştır ve hapishaneye tekrar gönderilmiştir. Erken karara karşın başvuranın cevap vereceği bir durum bulunmamaktadır ve başvuran sekiz ay daha hapishanede kalmayı sürdürmüştür. 27 Temmuz 2004 tarihine kadar tamamen tahliye edilmemiştir.

Mahkeme başvuranın 2004 yılının 21 Kasım ayından 27 Temmuz ayına kadar tekrar mahkum edilmesinden dolayı Sözleşme'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, başvuran kişinin uzun süreli açlık grevi yaparak kendine zarar vermesinin, Devleti bu tür kişilere yönelik Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerinden muaf tutmadığı görüşündedir. Somut davada, başvuranın sağlık durumunun devamlı olarak tutukluluğa aykırı olduğundan ve hiçbir delilin bu tespitlerde şüphe uyandırmadığı dikkate alınır, başvuranın durumunda bir düzelme olmamasına rağmen, başvuranı hapishaneye geri getirmeye yönelik karar ve yaklaşık olarak sekiz ay tutuklanması, 3. maddenin şartları gereğince hareket edildiğini düşündürmez. Ayrıca, Mahkeme böylesine bir tedbire⁵

⁵ Bu noktada, bk., aynı doğrultuda 10 Kasım2005 tarihli *Gürbüz/Türkiye, Kuruçay /Türkiye ve Uyan /Türkiye* kararları

dayanarak başvuranın sağlık durumunda belirgin bir gelişme olmadan tekrar hapse konulmasının Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal edebileceği kararını vermiştir. Son olarak, Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamında (bağlayıcı güç ve kararların icra edilmesi) Adli Tıp Raporları konusunda Türkiye'de yürürlükte bulunan resmi sisteme ilişkin olarak açığa çıkan bazı sorunlara çözüm bulmak için uygun düşündüğü tedbirlerin Türk Devleti'ne, istisnai olarak, açıklanmasının gerekli olduğuna karar vermiştir.

Sinan Eren/Türkiye

10 Kasım 2005

Başvurana 2002 yılının Ekim ayında Wernicke-Korsakoff Sendromu olduğ u teşhisi konulmuştur ve bu sebepten dolayı hapis cezası ertelenmiştir. 2004 yılının Ocak ayında sağlık raporu, hapis cezasının tıbbi nedenlerle ertelenmesinin daha fazla gerekçelendirilemeyeceğini ve yakalanmasına dair emir çıkartılması sonucuna varmıştır. Başvuran kaçmıştır. Başvuran, bilimsel içerikli olmayan ve açıkça önceki sağlık raporlarıyla çeliş en sağlık raporunu temel alarak hapis cezasının infazının bekletilmesinin kaldırıldığını iddia ederek, kendisinin özellikle Wernicke-Korsakoff Sendromundan sıkıntı çektiğini ve hapishaneye geri dönme ihtimalinin Sözleşme'nin 3.maddesinde (insanlık dış ı ve aş ağılayıcı muamele) ihlal oluşturacağını ibraz etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin (insanlık dış ı ve aş ağılayıcı muamele) ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, özellikle 11 Eylül 2004 tarihinde kendisinin atadığı bilirkiş i heyetinin oyçokluğuyla başvuranın hapishane koş ullarında kalmasına uygun olmayan hale getiren herhangi bir nörolojik ya da nöropsikolojik rahatsızlığı bulunmadığı sonucuna varmış olduklarını gözlemlemiştir. Mahkeme, yalnızca kendi bilirkiş ilerinin düş üncelerini paylaşmaktadır ve bu nedenle başvuranın hapishaneye geri dönmesinin tek baş ına Sözleşme'nin 3. maddesine dair bir ihlal oluşturmadığı kanaatindedir.

Ayrıca bk: 22 Aralık 2005 tarihli Balyemez/Türkiye

Eğilmez/Türkiye, Hun/Türkiye, Mürrüvet Küçük/Türkiye ve Güllü/Türkiye

10 Kasım 2005

Başvuranlara, 2003 yılının Mart ya da Nisan aylarında Wernicke-Korsakoff Sendromu oldukları teşhisi konulmuştur ve bu sebepten dolayı hapis cezaları ertelenmiştir. 2003 yılının Eylül ve Aralık ayları arasındaki sağlık raporu, hapis cezasının tıbbi nedenlerle ertelenmesinin daha fazla gerekçelendirilemeyeceği ve yakalanmalarına dair emir çıkartılması sonucuna varmıştır. İlk, üçüncü ve dördüncü başvurular ise, Avrupa Mahkemesi kendi bilgi toplama heyeti 2004 yılında Türkiye'deyken üniversite hastanesinde tıbbi muayeneden geçmelerini istemiş olmasına rağmen, sağlık muayenesinden geçmemişlerdir. İkinci başvuran, Mahkeme'nin talebi üzerine 11 Eylül 2004 tarihinde Mahkeme tarafından atanmış bilirkişi heyetince muayene edildiği üniversite hastanesine gitmiştir. Ancak, bilirkişi heyetinin gerekli gördüğü ayrıca bir monitörde izlenme hususunu reddetmiştir.

Mahkeme; birinci, üçüncü ve dördüncü başvurular, başvurularının Mahkeme'nin davayı kaydından düşürme ihtimali olduğuna dair uyarılmalarına rağmen, yine de 11 Eylül 2004 tarihinde araştırma heyetinin bir bölümü olarak Mahkeme'nin bilirkişi heyeti tarafından tıbbi muayeneye gitmediklerini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, bilirkişi heyetinin istediği ekstra tıbbi raporun alınabilmesi için ikinci başvurudan ikinci bir ara tedbire uymasının istenmesine rağmen, kendisinin bu şartı yerine getirmediğini ve bunun idari zorluklardan dolayı olduğunu iddia ettiğini kaydetmiştir. Mahkeme, sonuçlarına dair uyarılmış olmalarına rağmen başvuruların kendi davalarına ilişkin olay ve olguların belirlenmesine bu şekilde engel olma haklarının olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, Mahkeme Sözleşme'nin 37 § 1 (c) (kayıttan düşen başvurular) maddesi kapsamında tekrardan mahkum edilme riskiyle ilgili olarak başvuruların şikayetlerini incelemeye devam edilmesinin daha fazla gerekçelendirilemeyeceğini belirterek davanın kayıttan düşürülmesine karar vermiştir.